

Rozsudek Nejvyššího soudu ČSR ze dne 29.11.1983, sp. zn. 1 Cz 40/83, ECLI:CZ:NS:1983:1.CZ.40.1983.1

Číslo: 10/1985

Právní věta: Spory vyplývající z odpovědnosti dopravce z přepravní smlouvy (§ 340 hospodářského zákoníku /1/) projednává a rozhoduje o nich hospodářská arbitráž, i když jde o náhradu škody související s provozem dopravních prostředků.

Soud: Nejvyšší soud České soc. rep.

Datum rozhodnutí: 29.11.1983

Spisová značka: 1 Cz 40/83

Číslo rozhodnutí: 10

Číslo sešitu: 2-3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Doprava, Náhrada škody, Řízení rozhodčí

Předpisy: 121/1962 Sb. § 2

§ 3

§ 49 99/1963 Sb. § 7 109/1964 Sb. § 340

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalující vojenská správa se žalobou domáhala na žalovaném dopravním podniku zaplacení částky 21 295 Kčs s přísl. jako náhrady škody, která mu vznikla zničením buňky přepravované žalovanou organizací pro žalobce. Buňka nebyla na vozidle upevněna, spadla a při pádu zasáhla protijedoucí nákladní automobil.

Usnesením obvodního soudu pro Prahu 9 bylo řízení zastaveno s tím, že po právní moci bude věc postoupena k vyřízení krajské arbitráži v Plzni.

K odvolání žalobce bylo toto usnesení změněno usnesením městského soudu v Praze tak, že se soudní řízení nezastavuje.

Rozsudkem obvodního soudu pro Prahu 9 byla žaloba zamítnuta s tím, že žádný z účastníků nemá nárok na náhradu nákladů řízení. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že právo žalobce na náhradu škody z přepravy zaniklo, protože nebylo reklamováno ve lhůtě stanovené ustanovením § 345 odst. 3 hospodářského zákoníku.

Tento rozsudek byl k odvolání žalobce usnesením městského soudu v Praze zrušen a věc byla vrácena obvodnímu soudu pro Prahu 9 k dalšímu řízení. Odvolací soud, dovodil, že včasnost

uplatnění práva žalobcem musí být posuzována podle ustanovení § 130 odst. 2 písm. b) a § 131 odst. 3 hosp. zák.

Stížnost pro porušení zákona, kterou podal generální prokurátor ČSR, vytýkala uvedeným rozhodnutím, že nemělo být ve věci rozhodováno pro nedostatek pravomoci soudů.

Nejvyšší soud ČSSR svým rozsudkem této stížnosti pro porušení zákona vyhověl.

Z odůvodnění:

Podle ustanovení § 7 o. s. ř. projednávají soudy v občanském soudním řízení věci, které vyplývají z občanskoprávních, pracovních, rodinných a družstevních vztahů, pokud je podle zákona neprojednávají a nerozhodují o nich jiné orgány. Jiné věci projednávají a rozhodují soudy v občanském soudním řízení, jen stanoví-li to zákon.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 121/1962 Sb. o hospodářské arbitráži (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 46/1983 Sb.) projednává hospodářské spory zásadně hospodářská arbitráž. Hospodářská arbitráž však mimo jiné nerozhoduje spory z přepravních smluv, které jsou v souvislosti s dovozem nebo vývozem zboží, nebo které se týkají tranzitní dopravy (§ 2 odst. 2 písm. a/ zákona o hospodářské arbitráži) a také hospodářské spory o náhradu škody související s provozem dopravních prostředků (§ 49 odst. 3 zákona o hospodářské arbitráži. Tyto spory rozhodují soudy.

V daném případě šlo o hospodářský spor o náhradu škody. Pro posouzení otázky pravomoci bylo proto třeba uvážit (s ohledem na shora uvedená ustanovení zákona o hospodářské arbitráži), zda jde o hospodářský spor, který je či není vyňat z pravomoci hospodářské arbitráže.

Žalující vojenská správa požadovala náhradu škody vzniklé na buňce, kterou pro ni (bez souvislosti s dovozem, vývozem či tranzitem) přepravoval žalovaný dopravní podnik; mezi účastníky existoval právní vztah z přepravní smlouvy. Škoda vznikla na přepravované zásilce, a to v době od jejího převzetí k přepravě do vydání. Odpovědnost žalované organizace za uvedenou škodu lze proto posuzovat jako odpovědnost podle ustanovení § 340 a násl. hospodářského zákoníku (zákona č. 109/1964 Sb., jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 45/1983 Sb.). Na tomto závěru nemůže nic změnit ta skutečnost, že škoda byla zároveň způsobena při provozu dopravního prostředku dopravce (žalovaného). Ustanovení § 340 hospodářského zákoníku totiž takové případy ze své úpravy nevyklučuje.

Spory vyplývající z odpovědnosti dopravce ve smyslu ustanovení § 340 a násl. hosp. zák. projednává a rozhoduje hospodářská arbitráž. V daném případě byla ovšem zároveň dána souvislost náhrady škody s provozem dopravních prostředků, která obecně s ohledem na ustanovení § 49 odst. 3 zákona o hospodářské arbitráži zakládá pravomoc soudu řešit hospodářský spor. Jestliže odpovědnost za škodu má povahu uvedené odpovědnosti dopravce a zároveň souvisí s provozem dopravních prostředků, je třeba při řešení otázky pravomoci k projednání a rozhodnutí hospodářského sporu vycházet z posouzení odpovědnostního právního vztahu podle ustanovení § 340 a násl. hosp. zák., neboť vyloučení hospodářského sporu z pravomoci hospodářské arbitráže, k němuž vedlo kladení důrazu na souvislost náhrady škody s provozem dopravních prostředků, je třeba považovat za výjimku, jejíž uplatnění v právu musí být vždy vykládáno zužujícím způsobem.

Protože v projednávané věci hospodářský spor mezi účastníky řízení nebyl ani sporem, na který by dopadalo ustanovení § 2 zákona č. 121/1962 Sb. o hospodářské arbitráži, náleží projednání tohoto sporu do pravomoci hospodářské arbitráže.

Stejný názor, pokud jde o pravomoc k projednání sporů, o jaký jde v daném případě, je obsažen v

arbitrážním rozhodnutí uveřejněném v informačním měsíčníku Hospodářské právo č. 2/1982, str. 107 („Škody vzniklé na zásilce od jejího převzetí dopravcem od odesílatelské organizace do jejího vydání organizaci příjemce je nutno posuzovat podle § 340 a násl. hospodářského zákoníku. K rozhodování těchto sporů je příslušná hospodářská arbitráž, ovšem s výjimkou sporů uvedených v § 2 odst. 2 písm. a/ zákona o hospodářské arbitráži. Na tom nic nemění ani skutečnost, že k poškození nebo ztrátě zásilky došlo následkem dopravní nehody dopravního prostředku dopravce. Jde stále o vztah z přepravní smlouvy.“). Obdobné posouzení pravomoci hospodářské arbitráže je dále obsaženo v rozhodnutí uveřejněném v Hospodářském právu č. 3/1983, str. 179 („Jestliže ČSAD převzal od podniku A. k přepravě 26 beden skla a během přepravy došlo k dopravní nehodě, kdy do stojící soupravy ČSAD narazil nákladní automobil jiné organizace, je dána pravomoc hospodářské arbitráže pro rozhodování sporu. V tomto případě není rozhodné, že k poškození zásilky došlo následkem dopravní nehody. Jde stále o vztah z přepravní smlouvy. Správně proto rozhodující arbitr odmítl námitku ČSAD týkající se nedostatku pravomoci hospodářské arbitráže pro rozhodnutí sporu.“).

Právní názor hospodářské arbitráže je třeba zdůraznit zejména s ohledem na ustanovení § 3 zákona č. 121/1962 Sb.

Podle ustanovení § 103 o. s. ř. přihlíží soud kdykoli za řízení k tomu, zda jsou splněny podmínky, za nichž může jednat ve věci (podmínky řízení). K podmínkám řízení patří, aby věc náležela do pravomoci soudů (§ 7 o. s. ř.). Nedostatek této podmínky je neodstranitelný.

Musil se tedy i Nejvyšší soud ČSR zabývat tím, zda byly v této věci splněny podmínky řízení.

S ohledem na shora uvedený závěr o nedostatku pravomoci soudu v tomto sporu bylo proto nezbytné zrušit rozhodnutí soudů obou stupňů, proti nimž směřovala stížnost pro porušení zákona, protože v této věci nebyly splněny podmínky řízení (pravomoc soudu) a tento nedostatek nelze odstranit. Podle ustanovení § 104 odst. 1 o. s. ř. totiž, jde-li o takový nedostatek podmínky řízení, který nelze odstranit, soud řízení zastaví a nespadá-li věc do pravomoci soudu, postoupí soud věc po právní moci usnesení o zastavení řízení příslušnému orgánu.

Ze shora uvedeného vyplývá, že uvedenými rozsudky byl porušen zákon v ustanoveních § 7, § 103, § 104 odst. 1 o. s. ř. a § 2 odst. 1 zákona o hospodářské arbitráži ve vztahu k ustanovením § 340 a násl. hospodářského zákoníku.

Úkolem soudu prvního stupně v dalším průběhu řízení bude, aby ve věci znovu rozhodl. Právní názor Nejvyššího soudu ČSR vyslovený v tomto rozsudku je pro něj závazný (§ 243 odst. 1 o. s. ř.).

1) zákona č. 109/1964 Sb. (jehož úplné znění se změnami a doplňky bylo vyhlášeno pod č. 45/1983 Sb.)